

ISSN 0866-7349

HỘI ĐỒNG LÝ LUẬN, PHÊ BÌNH VĂN HỌC NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG
THE NATIONAL COUNCIL FOR THEORY AND CRITICISM OF LITERATURE AND ARTS

*Lý luận
Phê bình
Văn học - Nghệ thuật*

2019. **3**

MỤC LỤC

NGHIÊN CỨU, TRAO ĐỔI

PHAN TRỌNG THƯỜNG	3	37	ANH CHI
Nhận diện hệ thống Lý luận văn nghệ Việt Nam			Thơ hiện đại giữa thế kỷ XX đi kèm thơ chống Mĩ
HỒ SĨ VỊNH	19		
Toàn cầu hóa nhân văn và mấy vấn đề học thuật đương đại		41	LÊ HUY QUANG
LÊ NGUYỄN CẦN	26		
Hai kiểu nhân vật văn học theo cách nhìn phân tâm học			Đôi điều suy nghĩ về nghệ thuật sân khấu trong thời gian qua

TÁC GIẢ, TÁC PHẨM

PHONG LÊ	49	65	CAO THỊ HỒNG
Bất ngờ - một sự nghiệp viết xứng danh nhà văn, học giả Nguyễn Văn Xuân			Cảm thức về phái đẹp trong thơ Hàn Mặc Tử
HỒ THẾ HÀ	52		
Khúc bi tráng hay là diễn ngôn chiến tranh trong "Trùng tu" của Thái Bá Lợi		76	NGUYỄN THANH TÚ, BÙI QUANG VINH
LÊ VĂN TẤN	58		
Nguyễn Trãi - kiểu tác giả nhà nho ẩn dật			Sức sống mĩ học mác-xít trong một tập sách tiểu luận, phê bình văn học
		82	PHẠM THANH HÙNG
			Truyện ngắn Bình Nguyên Lộc và Sơn Nam từ góc nhìn tự sự triết lý dân gian Nam Bộ

VĂN NGHỆ NƯỚC NGOÀI

NGUYỄN TRƯỜNG LỊCH	92	96	LÊ THỜI TÂN
Hãy tiếp nhận tinh hoa của những người đi trước và hãy đi xa hơn!			Vận dụng thể tản văn bút ký vào kiến tạo diện mạo thể tài tiểu thuyết "Nho lâm ngoại sử"

VĂN NGHỆ VÀ ĐỜI SỐNG

LÊ LÂM	104	112	MAI THỊ LIÊN GIANG
Vì sao điện ảnh Việt Nam chưa hòa nhập với điện ảnh quốc tế?			Nghệ thuật đọc hiểu văn bản ngữ văn trong nghiên cứu, phê bình của Nguyễn Trọng Hoàn

THÔNG TIN TƯ LIỆU

Những hoạt động trong Ngày Thơ Việt Nam lần thứ XVII	119
--	-----

KHÚC BI TRÁNG HAY LÀ DIỄN NGÔN CHIẾN TRANH TRONG TRÙNG TU CỦA THÁI BÁ LỢI

◆ PGS. TS. HỒ THẾ HÀ

Thái Bá Lợi là nhà văn quân đội trở về từ những cánh rừng. Nghĩa là sau khi anh đã hoàn thành nghĩa vụ người lính và bắt đầu nghiệp bút của mình từ những ký ức nóng hổi của chiến tranh. Viết về sự thật chiến tranh và con người trong chiến tranh, với anh, như là mệnh lệnh của trái tim. Không kể truyện ngắn, chỉ riêng tiểu thuyết, đến nay, Thái Bá Lợi có *Thung lũng thử thách* (1978), *Họ cùng thời với những ai* (1981), *Bán đảo* (1983), *Còn lại với thời gian* (1989), *Trùng tu* (2003), *Khê ma ma* (2004), *Minh sư* (2010) và *Câu chuyện Đà Nẵng* (2016).

Quan niệm về nghiệp văn chương, anh nói: “Dù viết về cái xấu hay cái tốt, viết về quá khứ, hiện tại hay tương lai, đối tượng muôn thuở của văn học vẫn là con người. Nói được một điều gì đó với con người, được một vài người chia sẻ là một việc khó. Thiên chức và hạnh phúc của nhà văn chắc chắn cũng chỉ như vậy”¹.

Để minh chứng quan niệm trên, tôi chọn tiểu thuyết *Trùng tu*, được NXB Hội nhà văn tái bản năm 2017, nhân dịp kỷ niệm 50 năm sự kiện Tết Mậu Thân năm 1968, để khảo sát với mong muốn “góp một tiếng nói chân thực, cảm động của những người trong cuộc bằng hình tượng văn học để bạn đọc có cái nhìn xác thực hơn về một sự kiện đang có cái nhìn trái chiều hiện nay”².

Toàn bộ câu chuyện dài của một thời chiến tranh mà tác giả là người trong cuộc được tái hiện dồn nén trong 190 trang sách là sự thật bi tráng của một thời khoảng lịch sử khốc liệt nhất của lịch sử dân tộc chống đế quốc Mỹ. Nằm giữa sự thật đó lại là thời hiện tại đang tiếp diễn sau chiến tranh mười mấy năm trôi mà đoạn văn mở đầu và kết thúc tác phẩm *Trùng tu* là một nghệ thuật đồng hiện đầy thú vị, tiêu biểu cho cách viết của Thái Bá Lợi. Đoạn mở đầu diễn ra trong cửa hàng của công ty cung ứng tàu biển *Seamen's club* giữa hai cựu binh cùng đơn vị sau mấy mươi năm gặp nhau: “Tôi và nó, hai trong số vài ba chục người sống sót của một tiểu đoàn bảy trăm người sau sự kiện Tết Mậu Thân ở Huế tình cờ gặp nhau ở đây” (tr.13); “Hồi đó, chúng tôi mới tuổi hai mươi. Tôi nhớ nó kém tôi một tuổi” (tr.20). Và đoạn kết hiện ra trong những lá thư ngắn của “nó” gửi cho “tôi” thiết tha một tâm sự làm nó không yên lòng: “Nó thường kể về công việc tu sửa di tích như đó là niềm vui duy nhất còn có trên cõi đời này. Nó nói nghìn năm sau con người vẫn phải cần đến công việc của nó. Tất cả sự phù phiếm thì hãy trả về cho sự phù phiếm”. Lá thư mới nhất “nó viết rằng dù khó khăn đến đâu việc trùng tu Huế trước sau cũng sẽ làm được, nó nói cảm xúc của nó đây ứ trên mỗi viên gạch, mỗi bậc thềm mà nó đi qua, mà